

JIK- PERUSPALVELULIIKELAITOS- KUNTAYHTYMÄ

KOTIHOIDON SISÄLTÖ JA KRITEERIT

Työryhmä: JIK ky:n kotihoitoyksiköistä valitut edustajat ja kotihoidon vastuuhenkilöt

Koonnut

Katri Tuukkanen, opiskelija
Päivi Niiranen
Projektikoordinaattori
Väli-Suomen IKÄKASTE
Etelä-Pohjanmaan vanhustyön
kehittämiskeskus- hanke

Johtoryhmä 20.4.2011

Johtokunta 10.6.2012

SISÄLTÖ

1 TOIMINNAN ARVOT JA VISIO	3
2 JIK-KOTIHOIDON KRITTEERIT	4
2.1 Kotihoidon toiminta-ajatus	4
2.1.1 Hyvän kotihoidon toteutuminen.....	5
2.2 Kotihoidon kriteerit.....	6
2.3 Kotihoidon maksu- ja palvelupäätösprosessi.....	7
3 KOTIHOIDON SISÄLTÖ	8

1 TOIMINNAN ARVOT JA VISIO

HOIVAPALVELUIDEN VASTUUALUEEN ARVOT JA TOIMINNAN KESKEISET PERIAATTEET

- **OMATOIMISUUS**

Asiakkaan omatoimisuuden tukeminen ja kunnioittaminen.

Asiakkaan omat voimavarat käyttöön.

- **ITSEMÄÄRÄMISOIKEUS JA YKSILÖLLISYYS**

Asiakkaan yksilöllisyyden ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Kunnioitetaan asiakkaan omia arvoja, tapoja ja kotia. Tarjotaan hoitosuunnitelmassa yhteisesti sovittuja palveluita asiakkaan tarpeisiin ja omiin voimavaroihin suhteutettuna.

- **YHDENVERTAISUUS**

Asiakkaan kohtelemisen yhdenvertaisena.

- **AMMATILLISUUS**

Asiakkaan kohtaaminen ammatillisesti ja empaattisesti. Yhteisesti sovittujen hoitolinjojen noudattaminen persoonallisella työotteella.

- **TALOUDELLISUUS**

Työmenetelmien suunnittelu siten, että taloudellisuusnäkökulma on otettu huomioon.

- **YHTEISTYÖ**

Oman vastuualueen eri toimijoiden ja ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa tehtävässä yhteistyössä ollaan aktiivisia ja yhteistyötä toteutetaan myönteisessä hengessä.

JJK- peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän hoivan strategiassa 2009–2016 hoivapalvelujen visio on kiteytetty muotoon:

***Arjen turvallisuus ja ammattitaitoiset, monimuotoiset palvelut
oikea-aikaisesti ja oikein kohdennettuina.***

2 JIK-KOTIHOIDON KRITEERIT

2.1 Kotihoidon toiminta-ajatus

Kotihoidon palveluilla tarkoitetaan sosiaalihuoltolain (710/1982) mukaisia kotipalveluja ja kansanterveystyönsäntölain (66/1972) tarkoittamaa kotisairaanhoidoa.

Kotihoito mahdollistaa kotona asumisen mahdollisimman pitkään alentuneesta toimintakyvystä ja/tai sairauksista huolimatta. Sen tarkoituksena on neuvonnan, ohjauksen, hoidon ja kuntouttavan työnteon avulla turvata omassa kodissaan asuvien ikäihmisten tarvitsemat hoito, hoiva ja huolenpito palvelut parhaalla mahdollisella tavalla.

Ikäihmisen kokonaisvaltaiseen hoivaan kuuluvat perushoidon lisäksi myös psykososiaalinen tuki ja ohjaus (mm. asiakkaan kuunteleminen, sosiaalisten suhteiden ylläpito, emotionaalinen rohkaisu ja kannustus). Kotihoidon tavoitteena on antaa hyvää, turvallista ja asiakaslähtöistä hoivaa, hoitoa ja huolenpitoa kotihoidon kriteerit täyttävälle asiakkaalle.

Kotihoidon asiakkaaksi hakeudutaan ottamalla yhteyttä avopalveluohjajaan. Palvelujen tarve tulee selvittää 75 vuotta täyttäneiden osalta seitsemän päivän kuluessa yhteydenotosta (Sosiaalihuoltolaki § 40). Kiireellisissä tapauksissa palvelujen tarve on arvioitava viipymättä. Kotihoidon tarve arvioidaan yksilöllisesti yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa. Palveluntarpeen arvioinnissa käytetään JIK-hoitoisuuden arviointilomaketta, MMSE-testiä sekä vanhusten masennustestiä (GDS-15).

Kotihoitoa toteutetaan joka päivä klo 7-22 välisenä aikana. Palvelujen saatavuudessa huomioidaan alueelliset toteuttamismahdollisuudet. Kotihoidon henkilöstön toteuttamana palveluna ei myönnetä yksittäisenä toimenpiteenä pelkkää siivousta, vaatehuoltoa, aterioiden valmistusta tai kotona tapahtuvaa saunotusta.

Kotihoito voi olla joko säännöllistä tai tilapäistä. Säännöllisellä kotihoidolla tarkoitetaan vähintään kerran viikossa saatavaa palvelua. Kotihoidon palveluista peritään asiakasmaksu.

Säännöllisen kotihoidon kuukausimaksu perustuu asiakasmaksuasetukseen. Tilapäisen kotihoidon ja tukipalvelujen maksut perustuvat JJK ky:n johtokunnan vahvistamiin päätöksiin.

Säännöllisestä kotihoidosta tehdään yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa hoito-, palvelu- ja kuntoutumissuunnitelma kuukauden kuluessa palvelun aloittamisesta. Asiakkaan omaiset ja läheiset huomioidaan asiakkaan hoito-, palvelu- ja kuntoutumissuunnitelmaa laadittaessa ja heitä kannustetaan olemaan mukana palvelun toteuttamisessa. Hoito- ja palvelusuunnitelmaa tarkistetaan tarpeen mukaan asiakkaan tilanteen muuttuessa ja vähintään kerran vuodessa. Tarkistuksen yhteydessä palvelujen määrää voidaan vähentää, lisätä tai ne voidaan lopettaa, jos hoidon tarvetta ei enää ole. Kotihoidon asiakkaalle, jolle on laadittu hoito-, palvelu- ja kuntoutumissuunnitelma, nimetään aluetiimi ja mahdollinen vastuuhoitaja. He seuraavat ja arvioivat yhdessä asiakkaan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelman toteutumista.

2.1.1 Hyvän kotihoidon toteutuminen

- Kotona toteutettavan hyvän hoidon edellytyksenä on, että asiakas (tai häntä edustava henkilö), omaiset ja läheiset sekä kotihoidon työntekijä noudattavat yhdessä laadittua hoito-, palvelu- ja kuntoutumissuunnitelmaa.
- Asiakkaan asuessa kotona tulee asuinolosuhteiden vastata hänen tarpeitaan ja tukea kotona selviytymistä. Asiakasta tuetaan mm. hakemaan kodin muutostöihin suunnattuja tukia.
- Asiakas on valmis täydentämään asuntonsa perusvarustusta hoidontarpeen niin vaatiessa mm. siivousvälineet, lisälämmitin, kodinkoneet ja -laitteet, kohtuullisuus huomioon ottaen.
- Asiakkaan tulee suostua käyttämään hoidon kannalta olennaisia apuvälineitä. Apuvälineiden käytöllä taataan kotona hoidettavuus ja asiakkaan sekä työntekijän turvallisuus hoitotilanteissa.
- Tarvittaessa selvitetään asiakkaan mahdollisuudet hankkia täydentäviä omarahoitteisia lisäpalveluita, esimerkiksi suursiivousta tai pihatöitä.
- Tupakoivaa asiakasta veloitetaan olemaan polttamatta työntekijän läsnäollessa.

- Hoitokäynnillä voimakkaasti päihteiden vaikutuksen alaisena olevalta asiakkaalta tarkistetaan yleistila ja käynti tehdään myöhemmin. Tilanteen toistuessa neuvotellaan kotihoidon lääkärin kanssa jatkohoidosta.

2.2 Kotihoidon kriteerit

Kotihoidon kriteerien tarkoituksena on selkiyttää palvelujen kohdentamista kotihoitoa tarvitseville aikuisille, niin että painopiste on yli 65-vuotiaissa JIK-peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän asukkaissa. JIK-kuntien alueen lapsiperheiden kotihoidon kriteerit tehdään erikseen yhteistyössä JIK ky:n perhekeskusten ja peruskuntien sosiaalitoimien lapsiperheiden kanssa työtä tekevien viranhaltijoiden kanssa. Kotihoidon palvelujen lähtökohtana on asiakkaiden tasavertainen ja oikeudenmukainen kohtelu. Kriteerit auttavat kohdentamaan kotihoidon palvelut henkilöille, jotka heikentyneen toimintakykynsä vuoksi tarvitsevat enemmän tukea kotona selviytymisessä.

Kotihoidon piiriin voidaan ottaa asiakas,

- jonka fyysinen, psyykinen, kognitiivinen ja/tai sosiaalinen toimintakyky on selkeästi alentunut eikä selviydy itsenäisesti säännöllisistä, päivittäisistä perustoiminnoista, joita ovat ruokailut, pukeutuminen, wc- käynnit, peseytyminen, muu perushoito sekä lääkehoidon toteutus.
- joka tarvitsee sairauksiensa tai alentuneen toimintakykynsä vuoksi sairaanhoitoa eikä kykene käyttämään kodin ulkopuolisia terveystalveluita.
- joka on ollut sairaalahoidossa ja jonka kotona selviytyminen jatkossa edellyttää kotihoidon palveluita

Kotihoidon palvelut voidaan harkita lopetettavaksi, jos

- asiakas ei halua tai toistuvasti ei ota vastaan palveluja, vaikka ymmärtää hoidontarpeen merkityksen. Mikäli asiakkaan ja omaisen tarpeissa tai palveluvaatimuksissa on ristiriitaisuutta, noudatetaan asiakkaan toivetta.

- asiakkaan uhkaavaa käyttäytymistä, henkistä painostusta tai häiritsevää alkoholinkäyttöä ei saada hallintaan
- asiakas ei suostu yhteistyöhön hoidon toteuttamiseksi hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti
- kotihoidon työntekijöiden koskemattomuutta ei voida turvata
- kotiympäristö todetaan hoitavalle henkilökunnalle vaaralliseksi.
- asiakas ei ole kotona hoidettavissa kotihoidon turvin.

Kotihoidon lopettamisesta on aina tehtävä kirjallinen päätös, josta asiakas voi halutessaan tehdä oikaisuvaatimuksen johtokunnalle. Ennen palvelujen lopettamista asiakasta tai hänen laillista edustajaansa pyritään kuulemaan.

2.3 Kotihoidon maksu- ja palvelupäätösprosessi

Asiakasmaksuasetuksen 3§:n perusteella jatkuvasta ja säännöllisesti annetusta, kansanterveystalain (66/72) 14 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella järjestetystä kotisairaanhoidosta ja sosiaalihuoltoasetuksen (607/83) 9§:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kotipalvelusta voidaan periä palvelun laadun ja määrän, palvelun käyttäjän maksukyvyyn sekä perheen koon mukaan määräytyvä kohtuullinen kuukausimaksu.

Tilapäisestä kotisairaanhoidosta peritään saman asiakasmaksuasetuksen mukainen kiinteä käyntimaksu. Tilapäisestä kotipalvelusta peritään palvelun käyttäjältä kuntayhtymän johtokunnan määräämä kohtuullinen maksu.

JIK ky:ssä säännöllisen kotihoidon piirissä olevalle asiakkaalle tehdään viranhaltijapäätös, josta selviää asiakkaalle myönnetty palvelu, sen määrä/kuukausi sekä asiakkaalta perittävä maksu. Päätös pohjautuu asiakkaan kanssa yhdessä tehtyyn hoito-, palvelu- ja kuntoutumissuunnitelmaan. Päätöksen tekee ko. alueen avopalveluohjaaja ja asiakkaalla on mahdollisuus tehdä päätöksestä oikaisuvaatimus JIK ky:n johtokunnalle ollessaan siihen tyytymätön.

Jos kotihoitopalvelu päättyy muusta syystä kuin asiakkaan palvelutarpeen loppumisesta, tekee ko. alueen avopalveluohjaaja kotihoitopalvelun lopettamisesta kirjallisen oikaisuvaatimuskelpoisen viranhaltijapäätöksen.

3 KOTIHOIDON SISÄLTÖ

Kotihoidon palvelukokonaisuus muodostuu kotipalvelusta, kotisairaanhoidosta sekä kotihoidon tukipalveluista. Kotihoidon tukipalveluita ovat päivätoiminta, ateria-, kauppa-, sauna-, kuljetus-, turva- ja siivouspalvelut.

Säännöllisen kotihoidon asiakkailla käytetään kotihoitokansiota, jonka tiedot aluetiimi ja/tai vastuuhoidtaja pitävät ajanmukaisina. Kotihoitokansiota säilytetään kotona, ja se kulkee asiakkaan mukana esimerkiksi sairaalaan ja intervallihoitajaksoille.

Kotihoidon henkilöstö kirjaa hoitoon liittyvät toimenpiteet asiakaskäynneistä Efficasiakastietojärjestelmään asiakkaan suostumuksella. Sairaanhoidajat/terveydenhoitajat kirjaavat käyntien tapahtumat jokaisen käynnin jälkeen ja kodinhoitajat/lähihoitajat tarvittaessa, mutta vähintään kerran viikossa.

Ilta- ja viikonlopputyössä turvataan asiakkaan perushoito ja tehdään vain välttämättömät hoitotoimenpiteet. Läheisten toivotaan ilmoittavan etukäteen kotihoidon henkilöstölle, jos he vierailevat asiakkaan luona ja lupaavat hoitaa hänet vierailun ajan.

Asiakkaan omatoimisuutta tuetaan kaikissa tehtävissä. Asiakas osallistuu hoitotoimiin toimintakykynsä puitteissa. Kaikissa alla olevissa eri aihealueiden tehtävissä noudatetaan kuntouttavaa hoito-otetta ja hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita.

Hoidolliset tehtävät

- lääkehoito ja seuranta
- verenpaineen seuranta
- diabeteksen hoito ja ohjaus itsehoitoon
- haavahoidot
- tukisukat ja tukisidokset
- injektiot ja iv-hoidot
- vieritutkimukset (INR, hb, jne.)
- verinäytteiden ottaminen (asiakas käy toimintakykynsä puitteissa laboratoriotutkimuksissa ensisijaisesti itse tai lähipiiriin saattamana)
- silmä- ja korvatipat
- katetrointi
- inkontinenssin hoito ja ohjaus
- muut hoidolliset toimenpiteet esim. ompeleiden poistot, korvahuuhtelut jne.
- perusapuvälineiden tarpeen arviointi ja järjestäminen
- avanhoidot
- dialyysihoito
- saattohoito

Henkilökohtainen hygienia

- suihkutus kerran viikossa, yksilöllinen tarve huomioitava
- päivittäiset pikkupesut, vaipan vaihto
- suun ja hampaiden hoito, parran ajo, kynsien leikkaus ja hiusten hoito
- ihon kunnon tarkistus ja tarvittaessa perusrasvaus ja ihon hoito (jalat, taipeet ym.)

Ravitsemus

- terveellisen ruokavalion seuranta ja ohjaus
- valmiin ruuan lämmitys (pääsääntöisesti ateriapalvelun ateriat tai valmiit einekset). Ohjeistetaan asiakasta hankkimaan mikroaaltouuni ellei sitä ennestään ole.
- aamu-, väli- ja iltapalan huolehtiminen sekä päivittäisen nestetasapainon seuranta
- painonseuranta tarvittaessa

Tekstiilihuolto

- asiakkaiden käyttövaatteita pestään asiakkaan pesukoneella tai käytetään pyykkihuollon palveluja

- siity, mankelointi, vaatteiden käsinpesu sekä mattojen, verhojen ym. pesut ohjataan omaisten tai yksityisen palveluntuottajan toteutettavaksi
- asiakkaan tai asioiden hoitajan suostumuksella voidaan kodinhoitokoneet jättää päälle

Siistiminen

- lattioiden imurointi asiakkaan käytössä olevista tiloista kaksi kertaa kuukaudessa. Omaisten asuessa samassa taloudessa omaiset huolehtivat siivoamisesta.
- keittiön lattian kosteapyyhintä tarvittaessa
- keittiön työpintojen siistiminen ja järjestys
- wc:n pesu kerran viikossa tai tarvittaessa
- roskien poisvienti
- jääkaapin siistiminen
- asiakkaan tiskien tiskaus (vierailijat huolehtivat omista tiskeistään)
- vuodevaatteiden vaihto tarvittaessa, vähintään kerran kuukaudessa
- pakastimen sulatus omaisten tai yksityisen palveluntuottajan toimesta
- huolehditaan, että asunto tulee siivotuksi → siivouspalvelujen järjestäminen

Siistimiseen ei kuulu:

- mattojen tuuletus ja lattioiden kosteapyyhintä kauttaaltaan, ikkunoiden pesu, pölyjen pyyhintä, ikkunaverhojen vaihto, seinävaatteiden tuuletus, uunin puhdistus, pakastimen sulatus jne.

Ulkoilu ja saattoapu

- asiakkaan kanssa ulkoillaan työtilanteen ja resurssien mukaan, hoito- ja palvelusuunnitelman tavoitteet sekä tarpeenmukaisuus huomioiden
- ulkoilu- ja saattoapu järjestetään ensisijaisesti lähipiiriin tai vapaaehtoistyön turvin
- kotihoito hoitaa asiakkaan saattamisen lääkärille, mikäli se on asiakkaan jatkohoidon kannalta välttämätöntä (henkilökunnan oman auton käyttäminen ei ole mahdollista asiakkaan kuljettamiseen)

Asiointi

- kauppa-asiat hoidetaan kerran viikossa ensisijaisesti käyttäen kauppapussipalvelua
- edellytetään tiliasiakkuutta, jotta kotihoidon työntekijän ei tarvitse käsitellä käteistä rahaa tai pankkikortteja
- omaiset huolehtivat pankki- ja muut asioinnit, tilapäisesti kotihoito edunvalvontajärjestelyjen ajaksi

- apteekkiasiat hoidetaan yhteistyössä apteekin kanssa. Edellytetään, että asiakkaalla on tiliasiakkuus kyseiseen apteekkiin.

Muut tehtävät

- etuuksien hakemisessa auttaminen
- postin haku postilaatikosta, anotaan tarpeen vaatiessa postilaatikon siirtoa lähemmäs asiakasta
- lumen luonti siltä osin, joka on välttämätöntä liikkumisen turvaamiseksi
- puiden kantaminen sisälle ja/tai puilla lämmittäminen, jos se on ainoa lämmitysvaihtoehto
- aktivointi ja kannustus virkistystoimintaan
- muistisairaiden kohdalla on toivottavaa, että asiakkaalla on edunvalvoja. Mikäli ei ole, niin kotihoito huolehtii edunvalvojan hankkimisesta.
- kotihoito ei hoida eikä ulkoiluta lemmikkejä